વાર્તાવલિ. અંક ૨ જો.

વર્ષ બીજો.

મધુ દીવો.

વીરમલ હ. મહેતા.

મૂલ્ય એક આનો.

કેટલાંક પુસ્તકો.

ગુજરાતી નિબંધો.	...૦-૧૨-૦
આંતરજીવન....	...૦-૮-૦
મરણ અને મરણોત્તર જીવન.	...૦-૪-૦
ગુરૂ પ્રસાદ	...૦-૨-૦

બાલસાહિત્ય પ્રકાશ મંદિરમાંથી મળશે.

(વર્ગ બીજો)

જાદુઇ દીવો.

પ્રકાશક

વીરબલ હરીસુખરામ મહેતા
એસ. ટી. સી; એફ. ટી. એસ.

બાલસાહિત્ય પ્રકાશ મંદીર
આમલીરાન, ગોપીપરા
સુરત.

જૈન વિજય પ્રિંટિંગ પ્રેસ- સુરત.

મૂલ્ય આનો એક.

પ્રસ્તાવના.

નાની નાની વાર્તાઓ દ્વારા બાલહૃદય પર સદ્‌ગુણની છાપ પાડવા અને તેમનામાં વાંચનવિલાસ જાગૃત કરવા આ બાલવાર્તાવલિની પ્રવૃત્તિ છે. બાલ્યાવસ્થામાં હૃદય પર પડેલી છાપો ભૂંસાતી નથી અને વાર્તાઓ આવી છાપ પાડવાનું સુંદર સાધન છે એ વાતનો સર્વ કોઈ સ્વીકાર કરશે. ઇંગ્રેજી સાહિત્યમાં બાલકો માટે ખાસ સાહિત્ય છે અને બાલકોને આનંદ આપે એવાં સેંકડો પુસ્તકો લખાય છે અને માસિકો પણ પ્રકટ થાય છે. પરંતુ આપણા સંકુચિત સાહિત્યમાં બાલકો માટેનું સાહિત્ય ઘણું ઓછું છે; લગભગ નથી એમ કહીએ તો ચાલે. આ એક મોટી ખોટ છે. એ ખોટ પૂરી પાડવાનો આ એક અલ્પ પ્રયાસ છે.

જાદુઈ દીવો આ વાર્તાવલિનો બીજો અંક છે. એમાં ચિત્ર મૂકવાનો વિચાર હતો તે અનિવાર્ય કારણોને લીધે માંડી વાળવો પડયો છે.

વી. હ. મહેતા.

જાદુઈ દીવો.

(૧)

ઘણાં ઘણાં વર્ષની વાત ઉપર **ચીન** દેશના પેકિન શાહેરમાં એક ગરીબ દરજી રહેતો હતો. કપડાં સીવીને તે જેમતેમ પોતાનું અને પોતાના કુટુંબનું ભરણ પોષણ કરતો હતો. વાર તહેવારને દિવસે તેને સારૂં સારૂં ખાવાનું ભાગ્યેજ મળતું, એટલુંજ નહિ પરંતુ વખતે તો ભુખ્યાં પણ રહેવું પડતું–નકોડો ખેંચી કહાડવો પડતો.

તેને એક છોકરો હતો. તેનું નામ અલાદીન હતું. અલાદીન એકનો એક છોકરો હતો તેથી તેના માબાપ તેને બહુ લાડ લડાવતાં, તે જેમ કહે તેમ કરતાં અને જે કરે તે કરવા દેતાં. આવાં ખોટાં લાડમાં ઉછરેલો આ છોકરો ઘણો રમતીઆળ અને હઠીલો થયો હતો. જેમ તેમ કરતાં થોડું સીવતાં શીખેલો પણ જ્યારે દુકાનમાં તેનો બાપ હોય ત્યારેજ બેઠો બેઠો સીવે. તેનો બાપ બહાર જાય કે તરત ઉઠીને રસ્તામાં રમવા દોડે. રમવાનું કહો તો આખો દહાડો રમ્યાં કરે; પણ જો કામ કરવાનું કહ્યું તો બાર વાગી જાય.

અલાદ્દીનનો બાપ ઘરડો હતો. કપડાં સીવી સીવીને તેની આંખનું તેજ ઘટી ગયું હતું. તેના હાથ હવે ધ્રૂજતા હતા છતાં અલાદ્દીન તેને જરા પણ મદદ કરતો નહિ. મારા પછી આ છોકરાનું શું થશે એવો વિચાર તેને હમેશાં આવતો. એક દુઃખ તો ગરીબાઈનું હતુંજ અને તેમાં વળી છોકરો આવો ઉઠયો. આ ચિંતામાં ને ચિંતામાં તે અધો થઇ ગયો, આખરે માંદો પડયો અને મરી ગયો.

અલાદ્દીન અને તેની મા ઘણીજ માઠી હાલતમાં આવી પડયાં. જેમ તેમ કરીને ગુજરાન કરનાર દરજી પોતાની પાછળ શું પુંજી મૂકી જાય? હવે તો અલાદ્દીને બાપની દુકાનનું કામ ઉપાડી લઈ કમાવું જોઇતું હતું પણ તેણે તેમ કર્યું નહિ. તેના મનને તો જાણે કંઈ બન્યુંજ નથી. તે હમેશની માફક શેરીમાં પોતાના જેવા આળસુ છોકરાઓને એકઠા કરી રમ્યાં કરતો. તેની વિધવા મા પોતાથી બને તે કામ કરી ગુજરાન કરતી. પણ તે બિચારી કેટલું કરી શકે! આખરે એક દિવસ તો તેણે કંટાળીને અલાદ્દીનને કહ્યું "હવે તો તું કંઈ ધંધો નહિ કરે તો હું તને ઘરમાંથી કાઢી મૂકીશ"

(૨)

થોડા દહાડા અલાદ્દીન એક દરજીની દુકાને બેઠો; પણ પછી પાછો હતો તેવોને તેવો થયો. એક વાર આળસુ બન્યા એટલે પછી કાંઇ ઝટ ઉદ્યોગી થવાય છે? નાના

છોકરાંઓને માબાપો આળસ નહિ કરવાનું કહે છે તેનું કારણ આજ છે. નાનપણમાં પડેલી ટેવ મોટપણે ટળવી ઘણી અઘરી થઇ પડે છે, અને આખરે દુઃખી થવાય છે.)

ફરી પાછું એણે તો શેરીઓમાં ભટકવા માડ્યું. સવારનો જાય તે મોડેથી ખાવાને આવે, અને ખાઇને દોડે તે મોડી રાતે ઘેર આવે. અલાદીનની આવી વર્તણુકથી તેની મા ખૂણામાં બેસી આંસુ પાડયાં કરે અને પ્રભુની પ્રાર્થના કરે કે છોકરાને સારી બુદ્ધિ આપો.

એક દિવસ અલાદીન શેરીમાં બપોરે રમતો હતો. એની સાથે એના જેવા બીજા ઘણા છોકરાઓ હતા. દૂરથી એક માણુસ આવતો હતો તેણે એને જોયો, અને તે એની પાસે ગયો. થોડી વાર બધા રમતા હતા તે જોયાં કર્યું અને પછી અલાદીનને પૂછ્યુ "છોકરા, તારૂં નામ શું?"

"સૌ મને અલાદીન કહે છે." અલાદીને જવાબ આપ્યો.

પેલા અજાણ્યા માણુસને અલાદીન ઘણો ચાલાક છોકરો લાગ્યો. તેના ખભાપર હાથ મૂકી તે તેને દૂર લઇ ગયો અને પૂછ્યું કે તારો બાપ દરજી હતો ખરૂં ? અલાદીને હા કહી અને કહ્યું કે તે તો ઘણો વખત થયાં ગુજરી ગયા છે.

આ અજાણ્યો માણુસ જાદુગર હતો. એને કાંઇ જાદુના

કામમાં અલાદીનને લઇ જવો હતો. તેથી તેણે અલાદી-નના કાકા હોવાનો ઢોંગ કરવા માંડ્યો. તેણે અલાદીનને છાતી સરસો ચાંપ્યો અને રડતાં રડતાં કહ્યું કે હું તારો કાકો થાઉં છું. તારૂં મોં બરોબર મારા ભાઇના જેવુંજ છે. કોઇએ હજુ સુધી અલાદીનને કાકા છે એમ કહ્યું ન હતું એટલે અલાદીન તો અજાયબ થયો. તેણે કહ્યું કે મારે કાકા નથી. મારા બાપ કહેતા કે મારે ભાઇ નથી.

"પણ છોકરા, હું તારો કાકો થાઉં છું. લે આ સોનાના સિક્કા તારી માને આપજે અને મારા ખુશ ખબર કહેજે" પેલા જાદુગરે કહ્યું.

અલાદીન તો ખુશ ખુશ થઇ ગયો, અને દોડતો દોડતો ઘેર ગયો.

તેની મા રાહ જોતી બારણામાંજ ઉભી હતી. તેને આમ દોડતો આવતો દેખી તે જરા અજાયબ થઈ કે આ શું ? એટલામાં તો અલાદીન આવી પહોંચ્યો.

"મા, મા, મારે કાકા છે ?" અલાદીને પૂછ્યું.

"ના, બેટા તારે કાકા નથી. કેમ વારૂ આજ એમ કેમ પૂછે છે ?"

"મા, આજે મને એક માણસ મળ્યો તે કહે કે હું તારો કાકો થાઉં. મને આ સોનાના સિક્કા પણ આપ્યા અને કહ્યું કે તારી બાને મારા ખુશખબર કહેજે."

" એમ કે ? બેટા તારે કાકા હોય તો તારા બાપ વાત કરે. પણ મને કોઈ દહાડો એવું કહ્યું નથી. પછી તો કોણ જાણે. "

કોઈ દહાડો પેટપૂર ખાવાનું મળે નહિ ત્યાં આજ આ સોનાના સિક્કાઓ મળ્યા એટલે મા દીકરા બેઉના હરખનો પાર રહ્યો નહિ. તરત બજારમાં જઇ તે અલાદીનને સારૂં સારૂં સારૂં ખાવાનું લાવી અને ઘણે દહાડે બેઉએ પેટ ભરીને ખાધું.

(૩)

હમેશની માફક અલાદીન રમવા નીકળી પડ્યો હતો, અને શહેરના એક ભાગમાં શેરીમાં રમતો હતો. પેલો જાદુગર ફરી ત્યાં આવ્યો અને અલાદીનને હાથ પકડીને દૂર લઇ ગયો. દૂર લઇ જઇને બે સોના મહોર તેના હાથમાં મૂકી અને કહ્યું કે મારા રામરામ કહેજે ને આ સોનામહોરો તારી માને આપજે, અને તારૂં ઘર કયાં છે તે બતાવ. અલાદીને ઘર બતાવ્યું. જાદુગરે ઘર યાદ રાખ્યું અને ભૂલ ન થાય માટે અલાદીન પાસે તેનાપર ચાકની નિશાની કરાવી. પછી કહ્યું હવે હું જાઉં છું. હું દીવા વખતે આવીશ. તારી માને કેહજે કે મારે માટે વાળુ તૈયાર કરે.

અલાદીન ખુશ ખુશ થઇ ગયો. અને ઘેર જઇ માને

બધું કહ્યું. મા પણ ખુશ થઇ અને પરોણાને માટે રાંધવામાં રોકાઈ. સમય સાંજનો હતો અને સૂર્ય પશ્ચિમમાં આથમતો હતો, આકાશ રાતું દેખાતું હતું, પક્ષીઓ માળા તરફ ઉડી જતાં હતાં, મજુર લોકો કામથી પરવારી લાકડાની નાની નાની ભારીઓ અને દાણા લઈને ઘેર જતા હતા, દુકાનો બંધ થતી હતી. આ વખતે અલાદીન કાકાની રાહ જોતો બારણે ઉભો હતો. જરાવાર ઉભો રહે, વળી અંદર જાય, વળી બહાર આવે, એમ તલપાપડ થઈ ગયો હતો. બારણું બંધ કરીને આખરે તે નિરાશ થઇને ઘરમાં ગયો. બેઠો નથી એટલામાં તો બારણું ઠોકયાનો અવાજ સંભળાયો. અલાદીન દોડતો ગયો અને બારણું ઉઘાડ્યું. પેલો જાદુગર હાથમાં મેવાની ટોપલી લઇને બહાર ઉભો રહ્યો હતો. તેણે તે અલાદીનને આપી અને બેઉ ઘરમાં ગયા.

"કેમ ભાભી સારાં છો" પેલા જાદુગરે પોતાની બાજી રમવા માંડી.

બિચારી ભોળી વિધવા વિસ્મય તો પામી પણ તેણે તેની ખબર અંતર પૂછી. જાદુગરે કહ્યુ કે મારો બિચારો ભાઈ કયાં બેસતો તે મને બતાવો. અલાદીનની માએ એક ભાંગો તૂટ્યો ખાટલો બતાવ્યો. જાદુગર તેનાપર બેઠો અને ઓ મારા ભાઇરે, હું કેમ વહેલો ના આવ્યો એમ

કરી ખૂબ પોક મૂકીને રડી પડ્યો. ભોળી વિધવા બિચારી પણ ધણીનું હેત સંભારીને રડવા લાગી.

આખરે બેઉ રડતાં રહ્યાં. અલાદ્દીનની મા પાણી લાવી તે વતી પેલા જાદુગરે મોં ધોયું અને સૌ ખાવા બેઠાં. ખાતાં ખાતાં અલાદ્દીન શું ધંધો કરે છે એમ જાદુગરે પૂછ્યું. અલાદ્દીનની માએ ગળગળાં થઇને બધી હકીકત કહી. જાદુગરે અલાદ્દીનને સહેજ ઠપકો આપ્યો અને કહ્યું કે જો તું મારી સાથે આવે તો હું તને મોટો વેપારી બનાવી દઉં કે તું પૈસા કમાય અને તમારૂં ગુજરાન થાય.

વગર મહેનતે મોટા વેપારી થઇ જવાનું કોને ન ગમે? અલાદ્દીને કબૂલ કર્યું. તેની માએ પણ કબૂલ કર્યું અને ત્યાં ઠરાવ થયો કે આવતી કાલે વેપારીને છાજે એવાં કપડાં લેવા જવું અને દુકાન ભાડે રાખવી. સવારે પાછા આવવાનું કહી જાદુગર ત્યાંથી ગયો.

અલાદ્દીનના આનંદનો તો પાર રહ્યો નહિ. તે પથારીમાં સુતો અને ઉંઘવાને ઘણું મથ્યો પણ જરા ઉંઘે ને આંખ ઉઘડી જાય, ઉંઘે તેટલામાં પણ મોટા વેપારી થઈ જવાના સ્વપ્નાં આવે અને જાગી ઉઠે. એમ કરતાં કરતાં વહાણું વાયું. પક્ષીઓએ માળામાંથી ઉડી ચેં ચેં કરવા માંડ્યું ત્યાર પહેલાં તો અલાદ્દીન ઉઠ્યો હતો અને ન્હાઇ

ધોઇ કપડાં પહેરી બારણામાં ઉભો ઉભો જાદુગરની રાહ જોતો હતો. આટલો વહેલો તે કદી ઉઠ્યો નહોતો.

(૪)

આખરે સવારનો પહોર થયો અને અલાદીન અને પેલો જાદુગર બજારમાં ગયા. અલાદીનને સારૂ તેણે સારાં રેશમી કપડાં વેચાતાં લીધાં અને તાબડતોબ સીવડાવ્યાં. એ કપડાં પહેરાવી તેને પોતાની સાથે પોતાને ઘેર લઇ ગયો અને થોડા દીવસમાં તો બેઉ ઘણા હળી ગયા. કાકા હવે આપણે દુકાન ક્યારે માંડીશું એમ અલાદીન રોજ પૂછે પણ જાદુગર તેને ઉડાવ્યાં કરે. ભોળો અલાદીન આમાની કાંઇ વાત સમજે નહિ.

એમ કરતાં કરતાં થોડા દિવસ વહી ગયા. એટલે એક દહાડો પેલા જાદુગરે કહયું કે, ચાલ હવે આપણે પાસેના ગામમાંથી માલ ખરીદી લાવીએ. ગામની બહાર એક સુંદર બાગ છે ત્યાં બેસીને આપણે નાસ્તો કરીશું અને સાંજ સુધીમાં તો પાછા આવીશું.

અલાદીનને તો ભાવતું હતું અને વૈદે કહ્યું તેના જેવું થયું. બેઉ ગામ જવાને નીકળ્યા. ઘણું ઘણું ચાલ્યા પણ પેલો બાગ આવે નહિ. આખરે અલાદીન થાક્યો અને પૂછ્યું કે કાકા હવે બાગ ક્યારે આવશે? મને તો ભૂખ લાગી છે ને થાક ચઢ્યો છે. હવણાં આવશે કહી જાદુગરે

અલાદીનને શાંત કર્યો અને ગજવામાંથી મૂઠી ભરીને સૂકો મેવો આપ્યો.

મેવો ખાતો ખાતો તે જાદુગરની સાથે સાથે ચાલ્યો. આખરે એક જંગલ આવ્યું. ગામ ઘણે દૂર રહ્યું હતું. આ જંગલમાં એક ઝાડ હેઠે આવીને જાદુગર બેઠો અને અલાદીનને પણ બેસાડ્યો. બેઉ ત્યાં નાસ્તો કરવા બેઠા. અલાદીને પૂછ્યું કે કાકા પેલો બાગ કયાં છે?

"જરા ધીરો પડ. બાગ આપણે બેઠા છીએ તેની અંદર છે. ખાઇને આપણે જરા દેવતા સળગાવીશું એટલે અંદર જવાનો રસ્તો ખૂલશે" જાદુગરે કહ્યું.

નાસ્તો કરી રહ્યા પછી અલાદીન થોડી સૂકી લાકડીઓ અને સૂકાં પાંદડાં લાવ્યો અને ચકમકના પત્થરે દેવતા સળગાવ્યો. કેમકે તે વખતે દીવાસળી બનતી ન હતી. એ દેવતામાં પેલા જાદુગરે મંત્ર ભણીને થોડી ભૂકી નાખી એટલે એકાએક વરસાદના દહાડામાં વરસાદ ગાજી ઉઠે અને જબરો કડાકો સંભળાય તેવો જબરો ધડાકો થયો. પૃથ્વી તો જાણે ધ્રૂજી ઉઠી હોય એમ લાગ્યું અને તેનીજ સાથે જમીનમાં એક મોટું બાકું પડ્યું, અને તે બાકામાં કડું જડેલો એક મોટો પત્થર જણાયો. અલાદીન તો ચમક્યો, ગભરાયો અને નાસવા જતો હતો પણ જાદુગરે તેને હાથ પકડીને ઉભો રાખ્યો અને કહ્યું બ્હીતો ના, હું છું કેની?

ધ્રુજતો ધ્રુજતો બિચારો અલાદીન ઉભો. જાદુગરે પેલો પત્થર ઉપાડવાનું કહ્યું. આવડો મોટો ભારે જાડો પત્થર મારાથી નહિ ઉચકાય એમ અલાદીને કહ્યું પણ જાદુગર કહે કે તારેજ ઉચકવો પડશે. જો આ વીંટી તારી આંગળીએ પહેરાવું છું તે તારૂં રક્ષણ કરશે. એમાં એક જાદુઇ દીવો છે. તે લઇએ તો તારો બેડો પાર પડે. તેને મારાથી અડકાય નહિ. હું અડકું તો તને પછી વેપારમાં ફાયદો થાય નહિ. ભોળો અલાદીન બીધો તેથી અને પૈસાની લાલચે પત્થર ઉપાડવા લાગ્યો, અને કોણ જાણે શાથી તે ઉપાડી પણ શક્યો.

પછી જાદુગર બોલ્યો. "જા હવે સીડીએથી ઉતરીને હેઠે જા. ત્યાં ત્રણ ચાર ઓરડા છે. તે ઓળંગીને જશે એટલે એક અગાશી આવશે. તેમાં એક ભીંતમાં એક ગોખલો છે તેમાં એક પીતળનો દીવો બળે છે. એ દીવો લેજે, ઓલવજે અને તેમાંનું તેલ કાઢી નાંખી લઇ આવજે. બાગમાં એકલો (જતો ના.) પછી આપણે જઇશું. અને કશે (અડકતો ના.) નહિ તો દીવો તને મદદ નહિ કરે.

અલાદીન ગયો અને દીવો લીધો, પણ બાગમાં જવાનું મન મારી શક્યો નહિ. ત્યાં ગયો તો ઘણાં સુંદર ઝાડો અને ફૂલના છોડવાઓ બધે ઉગેલા હતા. ઝાડોપર જુદા જુદા રંગનાં મેવાનાં ફળો લટકી રહેલાં લાગતાં હતાં. તે

તેમની પાસે ગયો અને ફળ તોડવા લાગ્યો. પણ તે તો ફળ ન હતાં પણ જુદી જુદી જાતના હીરા માણેક મોતી હતાં. અલાદીને તો તેને સુંદર પત્થરાજ જાણ્યા અને કોટના ગજવાં ભરી દીવો લઇ ઉપર આવ્યો.

ઉપર આવ્યો એટલે પેલા જાદુગરે કહ્યું કે દીવો મને આપ એટલે હું તને ઉપર લઈ લઉં, પણ અલાદીને દીવો આપવાની ના કહી કેમકે તેને વ્હેમ પડયો હતો કે આ તો કોઇ જાદુગર છે. જાદુગર ગુસ્સે થયો અને ફરીથી મંત્ર ભણી પેલી ભૂકી દેવતામાં નાંખી કે તરત પેલો પત્થર ભોંયરાના માથાપર ગોઠવાઇ ગયો. મટોડી પૂરી દઈ જાદુગર ત્યાંથી ચાલતો થયો. અલાદીન બિચારો ભોંયરામાં પૂરાઇ ગયો.

(૫)

અલાદીન તો ખૂબ બીધો. કાકા ફાનસ લો પણ મને બહાર કાઢો એમ બૂમ પાડી પાડી રડતો રડતો કહેવા લાગ્યો. પણ જાદુગર તો જતો રહ્યો હતો. હેઠે ઉતરી ઠોકર ખાતો ખાતો તે બાગમાં ગયો અને ત્યાંથી બહાર જવાનો રસ્તો શોધ્યો, પણ જડયો નહિ. આખરે થાકીને હવે તો મરતાંજ છૂટકારો થશે એવું વિચાર કરતો બેઠો. અને પ્રભુની પ્રાર્થના કરવાને હાથ જોડ્યા. હાથ જોડતાંજ એક હાથ બીજા હાથપરની વીંટી સાથે ઘસાયો. તેમ થતાં એકદમ એક જીન

તેની આગળ આવીને ઉભો અને કહ્યું કે મને શા માટે બોલાવ્યો છે? હું અને મારા દોસ્તદારો આ વીંટીના ગુલામ છીએ. અલાદીન તો બિચારો સમજ્યો નહિ કે આ શું છે. પણ તેને તો ઘેર જવું હતું તે મને ઘેર મૂકી આવ એટલુંજ કહ્યું. આંખના એક પલકારામાં જેટલો વખત જાય એટલામાં તો તે ઘેર પોતાની માની પાસે આવીને બેઠો. અલાદીને બધી વાત તેની માને કહી અને પેલા પત્થરા જેવું લાવ્યો હતો તે પણ તેને આપ્યું અને પેલો દીવો પણ આપ્યો. વીંટીનો કે દીવાનો શું ઉપયોગ છે તે તે જાણતો ન હતો.

પેલા જાદુગરે આપેલા પૈસા તો પૂરા થવા આવ્યા કેમકે વખત ઘણો વીતી ગયો હતો. એટલે મા દીકરાએ વિચાર કર્યો કે પેલા પત્થરા વેચવા. અલાદીન ગામમાં એક પચ્ચીગર રહેતો હતો તેને ત્યાં પત્થરા વેચી આવે અને તેમાંથી પોતાનું ગુજરાન ચલાવે. રસ્તામાં એક ભલો સોની રહેતો હતો તે એને દરરોજ જતો આવતો દેખે. એક દહાડો તેણે કહ્યું "અલ્યા ભાઇ આમ આવની. શું લઈ જાય છે?" અલાદીન તેની પાસે ગયો. આ કાચના કે પત્થરના કકડા નથી પણ આતો ઉંચી જાતનાં ખરાં નંગો છે એમ તેણે સમજણ પાડી અને તેની પૂરેપૂરી કીંમત આપી. હવેથી અલાદીન કાંઇ વેચવું હોય તો એને ત્યાંજ જતો.

એમ કરતાં થોડાંક વર્ષો વીતી ગયાં. હવે પૈસા થઇ રહ્યા શું કરવું? હવે પૈસા ક્યાંથી લાવવા? અલાદ્દીન તો હજી પણ એવોજ આળસુ હતો. હવે મોટો થએલો તે રમવા જતો નહિ ત્યારે ઘરમાં ઉંઘ્યાં કરતો.

અલાદ્દીનની માએ વિચાર્યું કે હવે પેલો દીવો વેચી તેના પૈસા આવે તેમાંથી ગુજરાન ચલાવવું. એક ખૂણામાં ધૂળ ખાતો પડ્યો હતો તેમાંથી તેને બહાર કાઢ્યો અને સાફ કરવા માડ્યો, પણ શું અજબની વાત! એક જીન તેની આગળ આવીને ઉભો રહ્યો! આ બિચારી તો સ્તબ્ધજ થઇ ગઇ. જીને કહ્યું "મને શો હુકમ છે? હું અને મારા મિત્રો આ દીવાના ગુલામ છીએ." ઘરમાં ખાવાનું હતું નહિ. એ લાવવું પહેલું જરૂરનું હતું. અને તેથી અલાદ્દીનની માએ કહ્યું કે અમારે માટે ખાવાનું લઇ આવ. તરતજ જીન જુદી જુદી જાતની ખાવાની વસ્તુઓથી ભરેલી બાર રૂપાની થાળીઓ લાવ્યો. દીવો વેચવાનું બંધ રહ્યું અને થોડા દિવસ તો આ ખાવાનુંજ ચાલ્યું. પછી એક પછી એક એમ રૂપાની થાળીઓ વેચીને ગુજરાન કર્યું. અલાદ્દીને દીવો લઇને ઉંચો મૂક્યો અને સાચવી રાખ્યો. હવે તે તેનો ઉપયોગ સમજ્યો.

આમ દિવસો વહી જતા અને એક વખતે ઘણી ગરીબ અવસ્થા ભોગવનાર મા દીકરો હવે સુખમાં રહેતાં હતાં.

એક દિવસ તે ગામના રાજાની પુત્રી ન્હાવા જવાની હતી. તેથી રાજાએ ગામમાં બધે ઢંઢેરો પીટાવ્યો કે દુકાનો અને ઘરના બારી બારણાં કુંવરી ન્હાઇને પાછી ફરે ત્યાં સુધી બંધ કરવાં. કારણ કે તે સખત પડદો પાળતી હતી.

પણ આળસુ માણસોને અટકચાળાં કરવાં સૂઝે. આપણા અલાદીનને એ કુંવરીને જોવાનું મન થયું. ન્હાવાની જગાના દરવાજા પાછળ તે સંતાઇ રહયો. રાજાની કુંવરીને ન્હાઇને પાછાં ફરતાં તેણે જોઇ. તે ઘણાં સુંદર વસ્ત્રોમાં સજ્જ થઇ હતી અને તેનો ચહેરો પણ ઘણો સુંદર હતો. અલાદીનને તેની સાથે પરણવાનું મન થયું. કમાવવાનું તો ઠેકાણું ન હતું પણ પરણવાનું તો મન થયું.

અલાદીન ઘેર આવ્યો. આજ તે ઘણો ઉદાસ હતો. એક ખુણામાં તે દિલગીરીમાંને દિલગીરીમાં બેસી રહયો. તેની માએ તેને ઘણું પૂછયું ત્યારે કહ્યું કે મેં આજે રાજકુમારીને જોઇ છે અને મારે તો એની સાથે પરણવું છે.

અલાદીનની મા તો સ્તબ્ધ થઇને ઉભીજ રહી. તે તો છોકરો શું કહે છે તે સમજી શકીજ નહિ. છોકરો ગાંડો તો નથી થયો એવો તેને વિચાર આવ્યો અને પૂછ્યું પણ ખરૂં “ગાંડો થયો કે શું?! આપણે ગરીબ દરજી તેને ત્યાં તે રાજા રાજકુંમારીને પરણાવે?” પણ અલાદીને કહ્યું “આપણી પાસે પેલો દીવો છે અને વીંટી છે એટલે આપણે ચાહીશું

તે કરીશું. આપણી પાસે પેલી થાળી છે તે લાવ. તેની મા થાળી લાવી. તે પોતાના ઓરડામાં ગયો, જીનને વીંટી ઘસી બોલાવ્યો, અને રાજાને યોગ્ય હીરા, માણેક, નીલમ, મોતી વગેરે કીમતી વસ્તુઓથી થાળી ભરી દીધી અને કહ્યું "મા. રાજાજીને આ ભેટ આપજે."

તેની મા ગઈ અને ખૂણામાં બેઠી. પણ તેનો કાંઇ પત્તો લાગ્યો નહિ, કેમકે રાજા બહુ કામમાં હતો. અલાદીન મા ઘેર આવી ત્યારે નિરાશ થયો. એ પ્રમાણે તે બીચારી છ સાત દીવસ રાજાના દરબારમાં ગઈ આખરે રાજાએ તેની તપાસ કરાવી અને પાસે બોલાવી.

તેણે કહ્યું, "હું એક વિનતી કરવા આવી છું તે જો મને માફ કરવાનું વચન આપો તો કહું" પછી રાજાએ અભય વચન આપ્યું. એટલે તેણે રકાબી ખોલી રાજા પાસે મૂકી અને કહ્યું "મારા છોકરાએ આ ભેટ મોકલી છે અને તમારી છોકરી સાથે એને પરણવું છે."

રાજાએ તો આ વાત ખરી માની નહિ. પણ આવા સરસ હીરા, માણેક, મોતી વગેરે મોકલનાર કોઇ મોટો માણસ હશે એમ તેણે વિચાર્યું. તેથી કહ્યું "વારૂ, હાલ તરત તો મારી કુંવરીને પરણાવી શકતો નથી. ત્રણ મહિના પછી લગ્ન કરીશું."

અલાદીન ખબર સાંભળીને ખુશ ખુશ થઇ ગયો. ત્રણ મહિના કેમે કરતાં પૂરા ન થાય. આખરે ત્રણ મહિના પૂરા થવા આવ્યા; એટલામાં તો વજીરે રાજાને સમજાવીને રાજકુંવરીનાં પોતાના છોકરા સાથે લગ્ન ઠેરવ્યાં અને શહેરમાં લગ્નની ધામધૂમ થવા માંડી.

અલાદીન બહુ ગુસ્સે થયો, પણ એક યુક્તિ મનમાં લાવીને બેસી રહ્યો.

આખરે લગ્નની મોટી મિજબાનીનો દિવસ આવ્યો, અને રાજદરબારમાં બહુ ધામધૂમથી તૈયારી થવા માંડી.

તે દિવસે રાત્રે અલાદીન પોતાના ઓરડાનાં બારણાં બંધ કરીને બેઠો અને દીવો ઘસી જીનને બોલાવ્યો. તે આવ્યો એટલે તેને કહ્યું કે રાજાની છોકરીને અને વરરાજાને અહિંઆં ઉંચકી લાવો. તરતજ બેઉને અલાદીનની આગળ લાવવામાં આવ્યાં. પછી વરરાજાને સ્હવાર સુધી પોતાના કબજામાં રાખવાનું જીનને કહ્યું. રાજકુંવરી ઘણી ગભરાઇ. પણ અલાદીને તેને કહ્યું કે હું તારી સાથે પરણવા માગું છું અને તેને શાંત પાડી. પછી સ્હવારે બેઉને પાછાં મહેલમાં મોકલી આપ્યાં.

ત્યાં તો શોધાશોધ થઇ રહી હતી. રાજપુત્રિએ પોતાને વીતેલી વાત રાજાને કહી અને પ્રધાનના પુત્રે તેના બાપને

કહી. રાજા પ્રધાને અરસપરસ આ બનાવની વાતો કરી અને લગ્ન બંધ રાખવાં એવો રાજાએ હુકમ કર્યો.

હવે ત્રણ મહિનાની મુદત પૂરી થઇ. અલાદીનની મા ફરી રાજા પાસે ગઇ. ફરી એ આવશે એમ રાજાએ ધારેલું નહિ. તેથી તે વિસ્મય પામ્યો. વજીરને બોલાવી તેની સલાહ લીધી. સ્વાર્થી વજીરે કહ્યું કે એ ન આપી શકે એવી ભેટ એની પાસે માંગો કે ખારે પાણીએ ખસ જશે.

રાજાએ અલાદીનની માને કહ્યું કે તારો છોકરો મારી પુત્રિને રાજકુંવરી તરીકે રાખી શકશે એની ખાત્રી શી ? માટે પ્રધાનજી કહે તેટલું લાવે તો હું મારી છોકરીને તારા છોકરા સાથે પરણાવું. પ્રધાનજીએ તો લાવલશ્કર, દાસીઓ, ગાડી, ઘોડા, પાલખી, ઘરેણાંગાંઠાં, પૈસોટકો જેટલું મંગાય તેટલું માંગ્યું; પણ અલાદીને બધું મોકલી આપ્યું. અને આખરે એક મહેલ બાંધવાનું કહ્યું તે પણ એક રાતમાં ઉભો કર્યો; એટલે રાજાએ કુંવરીને તેની સાથે પરણાવી.

(૭)

પેલો જાદુગર ભોંયરાનું મ્હોં બંધ કરીને ચાલ્યો ગયો પછી તેણે શું કર્યું તે વિષે આપણે કશું કહ્યું નથી. એણે તો ધારેલું કે આ રમતીઆળ છોકરો જેમ કહીશું તેમ કરશે. અને તેથી પેલો જાદુઇ દીવો લેવાને એણે અલાદીનને

વચન આપેલું કે હું તને મોટો વેપારી બનાવીશ. હવે તો એની ખાત્રી થઇ કે અલાદીન છેતરાય એવો નહોતો.

તરત તો તે પાસેના એક ગામમાં જઇને છૂપાઇ ગયો. અને પીત્તળના દીવા વેચવાની દુકાન કાઢી પોતે નાનો સરખો વેપારી છે એવો ઢોંગ કરી બેઠો. તેના મનમાં કે અલાદીન બે ચાર દિવસમાં મરી જશે. અને પછી પેલો દીવો લેવાને આપણે કોઈ બીજા છોકરાને ભરમાવી લઇ જઇશું.

નાના છોકરાઓને પોતાની દુકાનપર આવવા લલચાવવા સારૂ તે તરેહ તરેહવાર યુક્તિઓ કરતો. એક દહાડો એક યુક્તિ કરે તો બીજે દહાડે બીજી યુક્તિ કરે. એમ કરીને ધીમે ધીમે તેણે પોતાની દુકાન આગળ છોકરાઓનાં ટોળાંઓ એકઠાં કરવા માંડ્યાં. તે હમેશાં એજ જોતો કે આમાં ભોળું અને મૂર્ખું કોણ છે ?

આ ગામમાં પણ અલાદીનના જેવો એક આળસુ છોકરો રહેતો હતો. તેની સાથે એણે ઘણી દોસ્તી કરી. સારાં સારાં રમકડાં આપે. છોકરાની ઉમ્મર નાની હતી એટલે તે અલાદીનના કરતાં વધારે ભોળવાઇ ગયો. એને પણ તે એક દહાડો પેલા ભોંયરા આગળ લઈ ગયો. તેનાં માબાપને એણે સમજાવ્યું કે હું પેઠીનમાં દીવા વેચવા જાઉં છું કેમકે ત્યાં મોટો મેળો ભરાવવાનો છે. તમારા

છોકરાને મારી સાથે મોકલો. મા બાપ ગરીબ હતાં અને ઘણા દીવસનું આ દીવા વેચનાર સાથે ઓળખાણ એટલે તેમણે હા કહી.

જાદુગર ગયો અને પહેલાંની માફક દેવતા સળગાવીને પેલી જાદુઇ ભૂકી નાંખી એટલે ભોંયરૂં ઉઘડી ગયું. અલાદીનની માફક આ છોકરો પણ બીધો, પણ તેને ધમકાવ્યો એટલે તે ઉતર્યો.

જાદુગરે તો ધારેલું કે અલાદીન ત્યાં મરેલો પડ્યો હશે પણ ત્યાં તો કાંઇ જણાયું નહિ. તેમ બહુ શોધ કરાવી પણ પેલો દીવો પણ જડ્યો નહિ.

પહેલાં તો તેને એમ લાગ્યું કે છોકરો જુઠું બોલતો હશે. પણ પાછળથી એની ખાત્રી થઈ કે સાચું બોલે છે. એટલે તો જાદુગર ખૂબ ક્રોધે ભરાયો. તેને લાગ્યું કે અલાદીન દીવો લઇને ન્હાસી ગયો હશે.

બહુ નિરાશ થઇને તે તો પાછો ફર્યો. અલાદીન ક્યાં ગયો હશે અને શી રીતે છટકી જવા પામ્યો હશે તેનો રસ્તામાં બહુ વિચાર કર્યો પણ કાંઇ સમજણ પડી નહિ. આખરે નક્કી કર્યું કે ગમે ત્યાં ગયો હોય અને ગમે તેમ થયું હોય પણ એને શોધી ક્હાડવો ખરો.

તેથી હવે તેણે થોડે થોડે દહાડે અલાદીનના શહેરમાં વેશ બદલીને જવા માંડ્યું.

તે એવાતો વિચિત્ર વેશો લેતો કે કોઇપણ તેને ઓળખી શકે નહિ.

એકવાર તો તેણે અલાદીનને બારણામાં ઉભેલો પણ જોયો. અને એક વાર ભિખારીને વેશે ગયો ત્યારે તો અલાદીને એને થોડું ખાવાનું આપ્યું તે પણ લીધું. પણ અલાદીન તેને ઓળખી શક્યો નહિ. હવે જાદુગરની પૂરી ખાત્રી થઇ કે અલાદીન જીવે છે.

તે હમેશાં બ્હીતો કે રખેને ઓળખી કાઢશે પણ હિંમત કરીને હવે તેણે આ શહેરમાંજ અલાદીનના ઘરની પાસે આવીને રહેવાનો નિશ્ચય કર્યો. આ વખતે અલાદીન રાજાની પુત્રિ સાથે પરણ્યો નહોતો.

પેલા ગામમાંથી તેણે પોતાની દુકાન ઉઠાવવાની ગોઠવણ કરવા માંડી પણ વેપારીઓ સાથે હિસાબ નક્કી કરતાં ઘણો વખત વીતી ગયો પણ તે ત્યાંથી નીકળી શક્યો નહિ.

આખરે દુકાન ઉપાડી તે પાછો પેકીનમાં આવ્યો. અને એક મુસાફરખાનામાં ઉતારો કર્યો.

પછી તે અલાદીનના ઘર તરફ ગયો. પણ જે નાના ઝુંપડામાં અલાદીન રહેતો હતો તે તો ખાલી પડેલું હતું અને ખબર કાઢતાં તો માલમ પડયું કે એમાં તો એક ઘરડો મોચી રહેતો હતો અને તેને તો કંઇ છોકરૂં છૈયું હતું નહિ.

અલાદીન વિષે તેણે બહુ પુછ પરછ કરી પણ આ ડોસો તેને કંઈ ખબર આપી શક્યો નહિ.

આ ઘર ખાલી કરી અલાદીન ગયો પછી એમાં કોઇ બીજું રહેવા આવેલું અને ત્યાર પછી ડોસો આવેલો એટલે ડોસાને કંઇ ખબર નહિ. તેમ તે ગામ ગપાટા મારવા પણ બેસતો નહિ એટલે કંઇ જાણે નહિ.

(૮)

રાજાની છોકરીના લગ્ન ધામધૂમથી થવાના હતાં તે બંધ રહ્યાં અને પછી કોઇ ગરીબના છોકરા સાથે રાજાની છોકરી પરણી એવી વાતો ગામના લોકોમાં ચાલતી હતી પણ રાજાની છોકરીના લગનની વાત એટલે કોઇ જાહેરમાં એવી વાતો કરે નહિ. અલાદીન પરણ્યો ત્યારે ગરીબ ન હતો એ તો સહુ જાણુતા હતા. કારણકે રાજાએ જે જે માગ્યું તે બધું તેણે આણી આપ્યું હતું. પણ કોણ જાણે શું છે કે જગતમાં કાંઇ વાત છાની રહેતીજ નથી. પછી તે સારી હોય કે ખોટી હોય. ધીમે ધીમે લોકોમાં વાત ફેલાવા લાગી કે અલાદીન તો કોઇ ગરીબનો છોકરો હતો અને કંઇ જાદુ કરીને રાજાની છોકરીને પરણ્યો છે.

પ્રધાનના કુટુંબના માણસો આવી વાતો ફેલાવવામાં મદદ કરતાં. કારણકે પ્રધાનનો પુત્ર રહી ગયો અને આ અલાદીન રાજાની છોકરીને પરણી ગયો હતો.

પેલો જાદુગર તો ઘણી મહેનત કરે, પણ અલાદીનની તેને કંઈ બાતમી મળે નહિ. આખરે તેણે જ્યારે આ વાત જાણી ત્યારે વિચાર કર્યો કે કંઇ પણ યુક્તિ કરીને પ્રધાનના કુટુંબમાં જઇને રહેવું અને ત્યાંથી કાંઇ બાતમી મેળવવી. કેમકે આ લગનની વાત તેણે સાંભળી ત્યારે તેને લાગ્યું કે આ રાજાનો જમાઇ તે અલાદીનજ હોવો જોઇએ. જીનની મદદ વગર કાંઇ એક રાતમાં મોટો મહેલ બંધાય ખરો ?

પછી તેણે તો હજામનો વેશ લીધો. દુનિઆમાં જયાં જોઇએ ત્યાં હજામની જીભ સવા ગજની. એને જયાં જાય ત્યાં પોતાનુંજ ઘર ને બધી વાતમાં માથું મારે અને એને વાત કરતાં કોઈ અટકાવે નહિ. કામ કરતો જાય ને ગામ ગપાટા મારી પોતાનું કામ કઢાવી લે.

આ જાદુગરે પણ તેમજ કર્યું, અને પ્રધાનને ત્યાં મહેલમાં દીવાબત્તી કરવાના કામપર તે રહ્યો. ધીમે ધીમે પ્રધાનના છોકરાનો તે માનીતો થઇ પડયો. તેને પોતાને ધીમે ધીમે બધી હકીગત પૂછી લીધી અને પછી નક્કી જાણ્યું કે રાજાનો જમાઇ તે પેલો અલાદીનજ છે.

હવે તેના જીવમાં જીવ આવ્યો. છટકેલો શિકાર પાછો હાથ આવે ત્યારે શિકારીને જેવો આનંદ થાય છે તેવો

આનંદ એને થયો. હવે દીવો પડાવી લેવો એ તો સહેલ વાત હતી

થોડા દહાડા પછી જાદુગરે ઉધરસ ખૂબ થઇ હોય એવો ઢોંગ કરવા માંડયો. કામ કરતો જાય અને કોઇને દેખે કે ખોં ખોં કરી ઉધરસ ખાય. આવો ઢોંગ કરીને તેણે પ્રધાનને ત્યાંથી રજા લીધી કે હું માંદો છું, સાજો થઇશ ત્યારે ફરી આવીશ.

હવે તેણે દીવો પાછો લેવાની યુક્તિ રચી.

અલાદીનને કે રાજાની છોકરીને કોઇને આમાની કશી વાતની ખબર નહોતી. રાજાની છોકરીને પરણ્યો એટલે અલાદીન તો તેની પાછળ ગાંડો ગાંડો થઇ ગએલો. રાજાના જેવી સાહેબી ભોગવવામાં તે પોતાનું પાછલું દુઃખ ભૂલી ગયો હતો. એની મા તેનું આ સુખ બહુ જોવા પામી નહોતી. તે લગ્ન પછી થોડા દીવસમાં મરી ગઇ હતી. તે સાંભરી આવે ત્યારે અલાદીન દીલગીર થતો. પણ સાધારણ રીતે તો તે જાણે સ્વર્ગમાં વસતો હોય એમ તેને લાગતું હતું.

રાજા ઘણું ખરૂં એને દરબારમાં બોલાવે, મિજબાનીઓ આપે. એ પણ મોટા માણસોને પોતાને ઘેર બોલાવે, મિજબાનીઓ આપે, શિકાર કરવા જાય અને સારા સારા શિકાર કરી લાવે. હવે પેલી વીંટી અને પેલો દીવો જરૂરના હતાં નહિ એટલે તેનાપર બહુ લક્ષ રહ્યું નહોતું. તેમ

એરાં કંઇ વાત છાની રાખી શકે નહિ માટે એણે દીવાની કે વીંટીની વાત પોતાની સ્રીને કરેલી નહિ.

(૯)

આ પ્રમાણે તેમના દિવસ સુખચેનમાં જતા હતા. પેલો દીવો અલાદીને સાચવી રાખ્યો હતો. અને તેની હકીકત કોઇને કહી નહોતી.

પછી થોડા દહાડા તે શિકાર કરવા જંગલમાં ગયો. આઠ દશ દિવસ તેને બહાર રહેવાનું થવાનું હતું.

પેલો જાદુગર આવા પ્રસંગની રાહ જોયાંજ કરતો હતો. તે એક દહાડો પેલા અલાદીનના દીવા જેવા નવા દીવા લઇને આવ્યો અને દરવાજા આગળથી બૂમ પાડવા લાગ્યો કે કોઇને જુના દીવા આપી નવા દીવા લેવા છે?

એક દાસીએ આ બુમ સાંભળી અને રાજકુંવરીને એ વાત કહી. તેણે પેલો નવો દીવો લીધો અને જુનો દીવો-પેલો જાદુઇ દીવો—જાદુગરને આપી દીધો. તે લઇને જાદુગર ચાલતો થયો.

પછી દૂર જંગલમાં જઇને તેણે જીનને બોલાવ્યો. અને અલાદીનના મહેલને રાજકુંવરી સુદ્ધાં ત્યાં ઉપાડી લાવવાનું કહ્યું. તે પ્રમાણે ત્યાં મહેલ ચાલ્યો ગયો. પછી અલાદીનના હાથપરની વીંટી લઇ આવવાનું કહ્યું. તે વીંટી પણ જીને લાવીને જાદુગરને આપી.

રાજકુંવરી આ બધું શું થયું તે સમજી નહિ પણ ત્યાં તેને રહેવું ગમ્યું નહિ. તે ત્યાંથી ન્હાસી છૂટી.

રસ્તામાં અલાદીન ઘેર આવતો હતો તે મળ્યો તેને બધી વાત કહી. અલાદીને દીવો આપવામાં તેણે કેવી મૂર્ખાઇ કરી તે સમજાવ્યું. પછી બેઉએ વિચાર કર્યો કે વગર મહેનતે પૈસા કમાવવા જતાં આવું દુઃખ આવી પડયું, માટે હવે ધંધો રોજગાર કરી પ્રમાણિકપણે પૈસા કમાવવા અને ગુજરાન ચલાવવું. રાજાને શું મ્હોં બતાવીશું એવી શરમ લાગવાથી તેઓ ત્યાં ગયાં નહિ. અલાદીન પાસે જે થોડા પૈસા રહ્યા હતા તે અને રાજકુંવરીના ઘરેણાં વેચી પૈસા આવ્યા તે વડે અલાદીને વેપાર કરવા માંડ્યો. હવે તેણે પોતાનું નામ બદલીને કામદીન રાખ્યું. થોડા વખતમાં તે ઘણો મોટો વેપારી થયો અને રાજાનો પ્રધાન મરી ગયો ત્યારે તેણે કામદીનને પોતાનો પ્રધાન નીમ્યો.

એક દિવસ રાજા ખુશમાં હતો ત્યારે કામદીને રાજાને બધી હકીકત કહી અને પોતે અલાદીન છે એવી ખાત્રી કરી આપી. રાજા ઘણો ખુશી થયો અને આટલે વર્ષે પોતાની છોકરી પાછી મળી તેથી ઈશ્વરનો ઉપકાર માન્યો.

રાજાના મરી ગયા પછી તેને કોઈ વારસ નહોતું તેથી પ્રધાનને ગાદી આપી ગયો.

Published by:—**Veerbal H Mehta.**

S. T. C ; F. T. S.

Balsahitya Prakash Mandir,

Amliran, Gopipura, SURAT.

Printed by:—**Thakordas Mansing** at the "Jain

Vijaya Printing **Press**"—

—Near Chowta Bridge, SURAT.

ઇંગ્રેજી શિક્ષક.

જો કોઇ ઇંગ્રેજી શિક્ષકનું પુસ્તકજ વાંચ્યાંથી જાતે ઇંગ્રેજી શીખી શકાતું હોય તો તે આજ પુસ્તક છે. એમાં લાંબા લાંબા શબ્દકોષો ગોખવાના નથી આવતા પણ ધીમે ધીમે ઇંગ્રેજી લખતાં વાંચતાં શીખાય છે. પાઠો એવી રીતે ગોઠવ્યા છે કે શીખનારને મહેનત પડતી નથી.

કીંમત માત્ર છ આના.

વી. હ. મહેતા.